

JODŁY POSPOLITE O KORZE Z NAROŚLAMI KORKOWYMI (*LUSUS TUBERCULATA*)

CZESŁAW GREŃ

Jodła pospolita (*Abies alba*) ma bardzo charakterystyczną i stosunkowo mało zmienną u poszczególnych osobników korę. W młodości dość długo gładką z pęcherzykami żywicy o jasnopopielatej barwie, wraz z wiekiem pękającą wąskimi i mniej lub bardziej płytkimi spękaniami, co przyczynia się do powstania niezbyt regularnych tarczerek.

Odstępstwa od tego typu budowy kory u jodły pospolitej spotykane są sporadycznie. Opisano dotąd jedynie dwie formy korowiny u jodły pospolitej: *lusus corticata* Badoux o korowinie do 2 cm grubej oraz *lusus tuberculata* L. Klein o korowinie z naroślami stożkowatymi, piramidalnymi lub brodawkowatymi (Wierdak 1924 i literatura tam cytowana). Z obecnego terytorium Polski nie odnotowano do tej pory żadnej z tych form.

W Beskidzie Śląskim na zachodnim zboczu Baraniej Góry, w rezerwacie „Barania Góra”, poniżej źródeł Białej Wiselki, na wysokości około 1000 m n.p.m. natrafiłem na sześć jodeł pospolitych określanych jako *Abies alba* f. *tuberculata*. Wszystkie rosną w obrębie płatu kwaśnej buczyny górskiej *Luzulo luzuloidis-Fagetum*. Drzewostan w głównej mierze tworzy buk zwyczajny ze znaczącą domieszką jodły pospolitej i świerka pospolitego (w ostatnich latach gwałtownie wypadającego w wyniku gradacji kornika drukarza). W omawianym drzewostanie rośnie również kilka dorodnych jaworów o obwodzie do 320 cm na wysokości pierśnicy i wysokości do 27 m.

Narośla na znalezionych przeze mnie jodłach mają kształty od brodawkowatych, poprzez stożkowate do piramidalnych o wysokości do około 11 cm nad poziom otaczającej kory. Poniżej przedstawiam podstawowe wymiary drzew (2.01.2016 r.), na których stwierdziłem narośla, oraz maksymalne rozmiary narośli i ich położenie na pniu:

- 27 m/202 cm (wysokość drzewa/obwód na wysokości pierśnicy), narośla stożkowate do piramidalnych do około 11 cm wysokości, przy podstawie do 14 × 16 cm, wszystkie duże, zlokalizowane na połowie obwodu pnia do wysokości około 1,8 m;
- 34 m/203 cm, narośla stożkowate (fot. 1) do piramidalnych (fot. 2) do około 10 cm wysokości, przy podstawie do 10 × 12 cm, wszystkie duże, tworzące skupienia na całym obwodzie pnia do wysokości około 1,7 m (fot. 3, 4), a wyżej pojedynczo;
- 27 m/164 cm, narośla stożkowate do około 4 cm wys., przy podstawie do 6 × 6 cm, występujące pojedynczo lub tworzące częściowo pierścieniowe skupienia (fot. 5);

Fot. 1. Narośle stożkowate

Fot. 2. Narośle piramidalne

Fot. 3. Jodła pospolita z naroślami piramidalnymi i stożkowatymi – widok od strony wschodniej

- 30 m/152 cm, narośla stożkowe do około 3,5 cm wysokości, przy podstawie do 5×5 cm, około 30 sztuk pojedynczo na całym obwodzie pnia;
- 33 m/274 cm, narośla brodawkowe do około 5 cm wysokości, przy podstawie do 5×5 cm, liczne na całym obwodzie pnia do wys. około 8 m (fot. 6);
- 15 m/74 cm, narośla stożkowe do około 3,5 cm wysokości, przy podstawie do 5×5 cm, pojedynczo na całym obwodzie pnia.

Narośla na dwóch jodłach koncentrują się głównie w dolnej części pnia, tworząc tam wyraźne skupienia, na pozostałych zaś występują pojedynczo lub najwyżej po kilka sztuk w nieregularnych, ewentualnie pierścieniowych, grupach na pniu do wysokości kilkunastu metrów. Drzewa z naroślami znacznie różnią się rozmiarami, a jednocześnie i wiekiem. Wszystkie jodły rosną w odległości do 200 m od siebie. Podobne, lecz o jeszcze większych rozmiarach (do 16–20 cm wysokości) narośla na trzech jodłach opisał Wierdak (1924) z Gorganów w Karpatach Wschodnich.

Fot. 4. Jodła pospolita z naroślami piramidalnymi i stożkowatymi – widok od strony zachodniej

Fot. 5. Skupienie pierścieniowe narośli stożkowatych

Fot. 6. Jodła pospolita z naroślami brodawkowatymi

Przyczyna powstawania narośli nie jest znana. Prawdopodobnie jednak za ich powstawanie odpowiedzialna jest jakaś niezwykle rzadko występująca mutacja genetyczna, gdyż raczej mało prawdopodobne jest, aby w tym przypadku znaczenie miały warunki środowiskowe.

Wykorzystano:

- Wierdak Sz., 1924. O jodle z naroślami korkowemi (*lusus tuberculata* L. Klein) i buku ze splekaną korą (*lusus quercoides* Persoon) w Karpatach. Kosmos 49(1-2): 100-105.

Fotografie wykonał autor.